

KATHRYN HUGHES

ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ
ΠΟΥ ΔΕΝ ΣΤΑΛΘΗΚΕ ΠΟΤΕ

Μετάφραση: Ουρανία Τουτουντζή

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΙΟΠΤΡΑ

Πρόλογος

Σήμερα

Έβρισκε ευχαρίστηση στα μικρά πράγματα. Στο αμυδρό βούισμα μιας τριχωτής αγριομέλισσας, που πετούσε με ζήλο από το ένα άνθος στο άλλο, δίχως να έχει συνείδηση πως έτσι εκπληρώνει ένα έργο από το οποίο εξαρτάται η ύπαρξη ολόκληρης της ανθρωπότητας. Στο μεθυστικό άρωμα και στη μεγαλοπρεπή αφθονία των χρωμάτων που πλημμύριζαν το λαχανόκηπο χάρη στα γλυκομπίζελα, τα οποία εκείνη επέμενε να καλλιεργεί, αν και θα μπορούσε να φυτέψει στη θέση τους κάποιο από τα βρώσιμα συγγενικά τους φυτά. Κι ακόμα η εικόνα του συζύγου της, που έτριβε την πονεμένη πλάτη του καθώς σκάλιζε το χώμα στο παρτέρι με τα ρόδα για να ρίξει μέσα το λίπασμα – τη στιγμή που υπήρχαν χιλιάδες διαφορετικά πράγματα τα οποία θα προτιμούσε να κάνει εκείνη τη στιγμή.

Καθώς γονάτισε για να ξεριζώσει μερικά αγριόχορτα, ένιωσε το χεράκι της εγγονής της να γλιστρά μέσα στο δικό της: τόσο μικροσκοπικό, ζεστό και γεμάτο εμπιστοσύνη. Ήταν κι αυτό ένα ακόμα από τα μικρά πράγματα, και μάλιστα αυτό που της έδινε τη μεγαλύτερη ευχαρίστηση από όλα τ' άλλα, αυτό που έκανε πάντα να ζωγραφίζεται ένα χαμόγελο στο πρόσωπό της και την καρδιά της να αναπηδά με λαχτάρα.

«Τι κάνεις, γιαγιά;»

Γύρισε και κοίταξε την εγγονή της, που τόσο πολύ αγαπούσε. Τα μάγουλα του μικρού κοριτσιού είχαν πάρει μια ρόδινη απόχρωση μέσα στο φως του απογευματινού ήλιου και η μικροσκοπική μυτούλα του είχε λερωθεί από χώμα. Έβγαλε το μαντίλι της και την καθάρισε με απαλές κινήσεις. «Απλώς ξεριζώνω αυτά τα αγριόχορτα».

«Γιατί;»

Σκέφτηκε ένα λεπτό προτού της απαντήσει. «Επειδή δεν ανήκουν εδώ».

«Α... Και πού ανήκουν τότε;»

«Είναι απλώς αγριόχορτα, αγάπη μου, κι έτσι δεν ανήκουν πουθενά».

Η εγγονή της σουφρώσε το κάτω χειλάκι της και συνοφρυώθηκε. «Αυτό δεν ακούγεται και τόσο ωραίο. Καθετί ανήκει κάπου».

Χαμογέλασε και φίλησε ανάλαφρα το κεφαλάκι του κοριτσιού, ρίχνοντας συγχρόνως μια ματιά προς το μέρος του συζύγου της. Παρόλο που τα άλλοτε μαύρα μαλλιά του ήταν τώρα πασπαλισμένα με γκριζό και οι γραμμές του προσώπου του πιο αδρές, τα χρόνια δεν τον είχαν καταβάλει και τόσο. Εκείνη δεν έπαυε στιγμή να νιώθει ευγνωμοσύνη που τον είχε συναντήσει. Ενάντια σε κάθε πιθανότητα οι δρόμοι τους είχαν διασταυρωθεί και τώρα ήταν ένας δρόμος κοινός.

Στράφηκε και πάλι στην εγγονή της. «Έχεις δίκιο. Ας τα βάλουμε πάλι πίσω».

Καθώς έσκαβε έναν μικρό λάκκο, ένιωθε θαυμασμό για το πόσα μπορεί να μάθει κάποιος από ένα παιδί και πόσο η παιδική σοφία ήταν υποτιμημένη ή και εντελώς αγνοημένη στον κόσμο.

«Γιαγιά;»

Βγήκε απότομα από το ονειροπόλημά της. «Ναι, αγάπη μου», είπε.

«Πώς γνωριστήκατε ο παππούς κι εσύ;»

Σηκώθηκε και πήρε το χέρι της εγγονής της. Παραμέρισε από το προσωπάκι της μια χρυσή τούφα. «Ε, λοιπόν, αυτή κι αν είναι μεγάλη ιστορία...»

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

1

Μάρτιος 1973

Αυτή τη φορά θα πέθαινε, δεν είχε καμιά αμφιβολία. Ήξερε πως δεν της είχαν απομείνει παρά μερικά δευτερόλεπτα και προσευχήθηκε σιωπηρά να έχει γρήγορο τέλος. Ένωθε το ζεστό, κολλώδες αίμα να τρέχει πίσω στον αυχένα της. Είχε ακούσει τον ανατριχιαστικό ήχο του κρανίου της που έσπαζε τη στιγμή που ο άντρας της της συνέτριβε το κεφάλι πάνω στον τοίχο. Μέσα στο στόμα της υπήρχε κάτι που το ένιωθε σαν πέτρα ή χαλίκι· ήξερε πως ήταν ένα δόντι και προσπαθούσε απελπισμένα να το φτύσει. Τα χέρια του είχαν τυλιχτεί τόσο σφιχτά γύρω απ' το λαιμό της, που δεν μπορούσε πια να αναπνεύσει ή να βγάλει τον παραμικρό ήχο. Οι πνεύμονές της αναζητούσαν απελπισμένα λίγο οξυγόνο και η πίεση στις κόρες των ματιών της ήταν τόσο έντονη, που νόμιζε πως θα πεταχτούν έξω. Το κεφάλι της άρχισε να στριφογυρνά και έπειτα, για καλή της τύχη, λιποθύμησε.

Άκουσε τον εδώ και καιρό λησμονημένο θόρυβο από το κουδούνι του σχολείου και ξαφνικά ήταν και πάλι πέντε ετών. Οι χαρούμενες φλυαρίες των άλλων παιδιών σχεδόν πνίγηκαν από το αδιάκοπο κουδούνισμα. Και τη στιγμή που ούρλιαζε για να τους κάνει να σταματήσουν, συνειδητοποίησε πως τελικά είχε φωνή.

Κάρφωσε για μια στιγμή το βλέμμα της στην οροφή του υπνοδωματίου και μετά έριξε μια ματιά στο ξυπνητήρι, που την είχε βγάλει από το λήθαργό της. Κρύος ιδρώτας έτρεχε στη σπονδυλική της στήλη, και χώθηκε πάλι μέσα στα σκεπάσματα τραβώντας τα ως το σαγόνι της, προσπαθώντας να νιώσει για λίγα δευτερόλεπτα ακόμη τη ζεστασιά τους. Η καρδιά της εξακολουθούσε να χτυπά σαν τρελή μετά τον τρομερό εφιάλτη που είδε. Ανέπνευσε βαθιά. Η ζεστή ανάσα της απελευθερώθηκε στον παγωμένο αέρα του δωματίου. Καταβάλλοντας τεράστια προσπάθεια, βγήκε απ' το κρεβάτι και έκανε ένα μορφασμό τη στιγμή που τα γυμνά της πόδια συνάντησαν το παγερό και τραχύ, ξύλινο δάπεδο. Κοίταξε προς το μέρος του Ρικ. Ήταν ευχής έργο που κοιμόταν ακόμη ροχαλίζοντας, επειδή είχε πει ένα μπουκάλι ούισκι το προηγούμενο βράδυ. Βεβαιώθηκε πως τα τσιγάρα του εξακολουθούσαν να βρίσκονται πάνω στο κομοδίνο, όπου τα είχε βάλει η ίδια με μεγάλη προσοχή. Γινόταν πραγματικά έξαλλος ο Ρικ αν δεν μπορούσε το πρωί να βρει τα τσιγάρα του.

Σύρθηκε αθόρυβα ως το μπάνιο και έκλεισε σιγανά την πόρτα. Κατά πάσα πιθανότητα χρειαζόταν μια έκρηξη ανάλογη με εκείνη της Χιροσίμα για να τον ξυπνήσει, όμως η Τίνα δεν σκόπευε να το διακινδυνεύσει. Άνοιξε τη βρύση στο νιπτήρα για να πλυθεί και το νερό ήταν παγωμένο όπως συνήθως. Συχνά έπρεπε να επιλέξει ανάμεσα στο να ταΐσει το λέβητα ή τον εαυτό τους. Ο Ρικ είχε χάσει τη δουλειά του στα λεωφορεία κι έτσι δεν περίσσευαν και πολλά χρήματα για τη θέρμανση. Παρ' όλα αυτά έμεναν αρκετά ώστε εκείνος να πίνει, να καπνίζει και να στοιχηματίζει, σκέφτηκε.

Κατέβηκε κάτω, γέμισε το βραστήρα και τον έβαλε στην εστία. Ο νεαρός εφημεριδοπώλης είχε ήδη περάσει, κι εκείνη τράβηξε αφηρημένα τις εφημερίδες απ' το γραμματοκιβώτιο: η *Sun* για την ίδια και η *Sporting Life* για τον Ρικ. Ο τίτλος της

τράβηξε την προσοχή. Ήταν η μέρα της Μεγάλης Εθνικής Ιπποδρομίας. Οι ώμοι της κύρτωσαν και ανατρίχιασε στη σκέψη του χρηματικού ποσού που θα πόνταρε ο Ρικ στην κούρσα. Ήταν σχεδόν σίγουρο ότι μέχρι την ώρα του μεσημεριανού φαγητού θα ήταν πολύ μεθυσμένος ακόμα και για να πάει ως το μαγαζί για τα στοιχήματα. Έτσι θα ήταν αναγκασμένη η Τίνα να πάει να βάλει τα χρήματα. Το μαγαζί για τα στοιχήματα ήταν δίπλα στο φιλανθρωπικό κατάστημα όπου η Τίνα πήγαινε και βοηθούσε εθελοντικά τα Σάββατα. Ο πράκτορας στοιχημάτων, ο Γκράχαμ, είχε γίνει φίλος της με τα χρόνια. Και παρόλο που εργαζόταν όλη τη βδομάδα ως δακτυλογράφος σε ένα ασφαλιστικό γραφείο, η Τίνα ανυπομονούσε να φτάσει η μέρα που θα βοηθούσε στο φιλανθρωπικό κατάστημα. Ο Ρικ της είχε πει πως ήταν γελοίο εκ μέρους της να περνά τη μέρα της ξεδιαλέγοντας και τακτοποιώντας ρούχα ανθρώπων που έχουν πεθάνει, ενώ θα μπορούσε να εργάζεται σε ένα κανονικό κατάστημα και να συνεισφέρει έτσι ακόμα περισσότερο στο οικογενειακό ταμείο. Για την Τίνα ήταν μια ευκαιρία να περνά τη μέρα της μακριά από τον Ρικ και απολάμβανε να φλυαρεί με τους πελάτες και τις πελάτισσες και να κάνει μαζί τους φυσιολογικές, ανθρώπινες συζητήσεις, χωρίς να είναι αναγκασμένη να προσέχει κάθε λέξη που θα πει.

Άνοιξε το ραδιόφωνο, χωρίς να το βάλει δυνατά. Ο Τόνι Μπλάκμπερν κατόρθωνε πάντα να την κάνει να χαμογελά με τα έξυπνα αστεία του. Τώρα εξήγγειλε το καινούριο σινγκλ του Ντόνι Όσμοντ, «The Twelfth of Never». Εκείνη τη στιγμή άρχισε να σφυρίζε υπόκωφα ο βραστήρας. Τον άρπαξε προτού ο ήχος γίνει οξύς και έριξε δύο γεμάτες κουταλιές φύλλα τσάι στο παλιό, λεκιασμένο τσαγερό. Κάθισε στο τραπέζι της κουζίνας περιμένοντας να ετοιμαστεί το τσάι και άνοιξε την εφημερίδα. Έμεινε όμως με κομμένη την ανάσα καθώς άκουσε νερό να τρέχει στο μπάνιο από πάνω. Άκουσε και τα σανίδια να τρίζουν,

καθώς ο Ρικ γύριζε στο κρεβάτι του, και ανέπνευσε με ανακούφιση. Αμέσως μετά όμως πάγωσε ακούγοντάς τον να φωνάζει:

«Τίνα! Πού είναι τα τσιγάρα μου;»

Θεέ μου. Καπνίζει σαν τσιμινιέρα.

Αναπήδησε αμέσως απ' τη θέση της και άρχισε ν' ανεβαίνει δύο-δύο τα σκαλοπάτια.

«Είναι στο κομοδίνο σου, εκεί όπου τα έβαλα χθες βράδυ», του αποκριθήκε φτάνοντας δίπλα του με κομμένη ανάσα.

Έψαξε στα σκοτεινά με το χέρι της πάνω στο κομοδίνο, αλλά δεν τα βρήκε. Προσπάθησε να καταπνίξει του πανικό της, που ολοένα μεγάλωνε.

«Πρέπει να τραβήξω λίγο τις κουρτίνες. Δεν μπορώ να δω».

«Για όνομα του Θεού, γυναίκα! Είναι πολύ για έναν άντρα να ζητά να καπνίσει ένα τσιγαράκι προτού σηκωθεί απ' το κρεβάτι; Το στόμα μου είναι σαν τσαρούχι».

Η ανάσα του βρομοκοπούσε ξιτισμένο ούισκι.

Τελικά η Τίνα βρήκε τα τσιγάρα του στο δάπεδο, ανάμεσα στο κρεβάτι και το κομοδίνο.

«Εδώ είναι. Μάλλον τα έριξες κάτω στον ύπνο σου».

Την κοίταξε για μια στιγμή προτού απλώσει το χέρι του να αρπάξει το πακέτο. Εκείνη οπισθοχώρησε και κάλυψε ενστικτωδώς το πρόσωπό της με τα χέρια της. Της έπιασε με δύναμη τον καρπό και τα βλέμματά τους συναντήθηκαν για ένα λεπτό προτού η Τίνα κλείσει τα μάτια προσπαθώντας να συγκρατήσει τα δάκρυά της.

Θυμόταν σαν να ήταν μόλις χθες την πρώτη φορά που την είχε χτυπήσει ο Ρικ τόσο δυνατά. Και μόνο η ανάμνηση εκείνη έκανε το μάγουλό της να πονά και να καίει. Το ότι αυτό συνέπεσε με τη μέρα του γάμου τους έκανε την ανάμνηση ακόμα πιο οδυνηρή. Μέχρι εκείνη τη στιγμή η μέρα ήταν τέλεια. Ο Ρικ έδειχνε

τόσο όμορφος μέσα στο καινούριο, καφετί κοστούμι του, με το κρεμ πουκάμισο και τη μεταξωτή γραβάτα του. Το λευκό γαρίφαλο στην μπουτονιέρα του έδειχνε πως ήταν ο γαμπρός και η Τίνα σκεφτόταν πως δεν θα μπορούσε να αγαπήσει κάποιον άλλο περισσότερο από τον Ρικ. Όλοι της είχαν πει ότι και η ίδια ήταν υπέροχη. Τα σκούρα, μακριά μαλλιά της ήταν τραβηγμένα πάνω, σε έναν χαλαρό κότσο, πλεγμένα με ανθάκια. Τα ανοιχτογάλανα μάτια της έλαμπαν κάτω από τις πυκνές, ψεύτικες βλεφαρίδες και το δέρμα της ακτινοβολούσε μια φυσική ομορφιά που δεν χρειαζόταν τη βοήθεια καλλυντικών. Το πάρτι έπειτα από το γάμο ήταν μια ζωντανή γιορτή σε ένα φτηνό ξενοδοχείο της περιοχής, και το νιόπαντρο ζευγάρι, μαζί με τους καλεσμένους του, χόρευε ως αργά το βράδυ.

Την ίδια νύχτα, ενώ ετοιμάζονταν να πλαγιάσουν στο δωμάτιο που είχαν κρατήσει στο ξενοδοχείο, η Τίνα πρόσεξε πως ο Ρικ ήταν ασυνήθιστα σιωπηλός.

«Είσαι καλά, αγάπη μου;» τον ρώτησε. Πέρασε τα χέρια της γύρω απ' το λαιμό του. «Ήταν μια υπέροχη μέρα, συμφωνείς; Δεν μπορώ να το πιστέψω ότι επιτέλους είμαι η κυρία Κρεγκ». Αμέσως τραβήχτηκε από κοντά του. «Στάσου, πρέπει να κάνω εξάσκηση στην καινούρια μου υπογραφή». Πήρε από το κομοδίνο ένα σπλό και ένα χαρτί και έγραψε *Τίνα Κρεγκ*, με μια καλλιγραφική ουρίτσα.

Ο Ρικ και πάλι έμεινε σιωπηλός. Απλώς κρατούσε το βλέμμα του καρφωμένο πάνω της. Άναψε τσιγάρο και σερβιρίστηκε σε ένα ποτήρι φτηνή σαμπάνια. Το κατέβασε μονορούφι και προχώρησε ως το σημείο του κρεβατιού όπου καθόταν η Τίνα.

«Σήκω», την πρόσταξε.

Η Τίνα σάσπισε από τον τόνο της φωνής του, αλλά έκανε αυτό που της είπε.

Ο Ρικ σήκωσε το χέρι του και το κατέβασε απότομα στο πρόσωπό της.

«Μη διανοηθείς ποτέ ξανά να με ρεζιλέψεις». Και με αυτή τη φράση όρμησε έξω από το υπνοδωμάτιο.

Πέρασε τη νύχτα του σωριασμένος στο σαλόνι του ξενοδοχείου, περιτριγυρισμένος από άδεια ποτήρια και μόνο έπειτα από μερικές μέρες είτε στην Τίνα ποιο ακριβώς ήταν το σφάλμα της. Απ' ό,τι φάνηκε, δεν του άρεσε ο τρόπος που είχε χορέψει με κάποιον συνάδελφό του από τη δουλειά. Τον είχε κοιτάξει, της είτε, πολύ προκλητικά και φλέρταρε μαζί του μπροστά στους καλεσμένους τους. Η Τίνα δεν μπορούσε ούτε καν να θυμηθεί εκείνο τον άντρα, κι ακόμα λιγότερο βέβαια το συμβάν στο οποίο αναφερόταν ο Ρικ. Αυτή όμως ήταν η αρχή της παρανοϊκής εμμονής του πως εκείνη φλέρταρε με οποιονδήποτε άντρα τύχαινε να συναντήσει. Συχνά η Τίνα αναρωπιόταν μήπως θα ήταν καλύτερα αν τον είχε χωρίσει την επόμενη κιόλας μέρα. Είχε όμως ρομαντική καρδιά και επιθυμούσε να δώσει στον ευάλωτο γάμο της την ευκαιρία να πετύχει. Ήταν σίγουρη πως το συμβάν δεν θα επαναλαμβανόταν, και ο Ρικ φρόντισε να αποδιώξει κάθε αμφιβολία της προσφέροντάς της απολογούμενος μια ανθοδέσμη. Μερικές μέρες αργότερα η Τίνα πρόσεξε μια κάρτα χωμένη ανάμεσα στα άνθη. Τη στιγμή που την τραβούσε έξω χαμογελούσε. Όμως η κάρτα έγραφε: *«Για όλες τις τρυφερές αναμνήσεις που έχουμε από την πολυαγαπημένη μας γιαγιά»*. Ο άθλιος είχε κλέψει την ανθοδέσμη από κάποιο μνήμα στο νεκροταφείο!

Τώρα, έπειτα από τέσσερα χρόνια, ήταν εκεί και κοιτούσαν ο ένας τον άλλο για ένα ακόμα λεπτό προτού ο Ρικ χαλαρώσει το σφίξιμο στον καρπό της.

«Σ' ευχαριστώ, αγάπη μου. Έλα τώρα, πήγαινε σαν καλό κορίτσι και φέρε μου τσάι».

Η Τίνα ανέπνευσε με ανακούφιση και έτριψε τον πονεμένο καρπό της. Έπειτα από εκείνο το συμβάν τη νύχτα του γάμου

τους είχε ορκιστεί στον εαυτό της να μη γίνει θύμα. Να μη γίνει μία από κείνες τις τσακισμένες γυναίκες που επινοούν συνεχώς δικαιολογίες για την ποταπή συμπεριφορά των συζύγων τους. Και δεν ήταν λίγες οι φορές που τον είχε απειλήσει πως θα φύγει, όμως πάντα την τελευταία στιγμή έκανε πίσω. Ο Ρικ εμφανιζόταν μετά τόσο συντριμμένος και ταπεινός και βέβαια υποσχόταν ότι δεν θα σήκωνε ποτέ ξανά χέρι πάνω της. Πάντως τις τελευταίες μέρες έπινε πολύ περισσότερο και τα βίαια ξεσπάσματά του είχαν γίνει πολύ πιο συχνά. Και έτσι είχε φτάσει η στιγμή που δεν μπορούσε να τον ανεχτεί άλλο.

Το πρόβλημα όμως ήταν ότι δεν είχε πού να πάει. Δεν είχε οικογένεια και παρόλο που είχε μερικούς στενούς φίλους, ποτέ δεν θα μπορούσε να τους φορτωθεί τόσο ώστε να τους ζητήσει να την πάρουν στο σπίτι τους. Το ενοίκιο βέβαια πληρωνόταν με τον δικό της μισθό, αλλά δεν υπήρχε καμία περίπτωση να φύγει ο Ρικ με τη θέλησή του. Γι' αυτό η Τίνα είχε αρχίσει να βάζει στην άκρη ένα ποσό για να φύγει. Χρειαζόταν χρήματα που θα έφταναν να πληρώσει την εγγύηση και το ενοίκιο του πρώτου μήνα για ένα άλλο διαμέρισμα. Και τότε θα ήταν ελεύθερη πια. Αυτό όμως ήταν πολύ πιο δύσκολο απ' όσο ακουγόταν. Σπάνια περίσσευαν έστω και ελάχιστα χρήματα για να τα βάλει στην άκρη, αλλά εκείνη ήταν αποφασισμένη να φύγει, όσο χρόνο και αν της έπαιρνε να συγκεντρώσει το ποσό. Το παλιό βάζο του καφέ, που κρατούσε κρυμμένο στο πίσω μέρος του ντουλαπιού της κουζίνας, γέμιζε σιγά-σιγά και τώρα μόλις είχε ξεπεράσει τις πενήντα λίρες. Καθώς όμως για το ενοίκιο ακόμα και του πιο λιτού δωματίου χρειάζονταν σίγουρα οχτώ λίρες τη βδομάδα και για την εγγύηση άλλες τριάντα, έπρεπε να συγκεντρώσει αρκετά χρήματα ακόμα προτού φύγει από κει. Για την ώρα θα προσπαθούσε να περάσει ο καιρός όσο το δυνατόν πιο ανώδυνα, μένοντας μακριά από τον Ρικ όσο περισσότερο μπορούσε και προσπαθώντας να μην τον κάνει να εκνευρίζεται.